

הכוונה בציוו מלאכת בניית המשכן היתה, גילוי הרצון, התשוקה והכיסופין שיש לכל יהודי להקב"ה!!!

ירושלים שהוא כינוי לישראל, ור"ל, כי חיצוניות הדבר באמת מה בצע בו, אבל בפנימיותו רצון, ר"ל מצטרף אהבה וקדושת כל איש ואיש מישראל, וכאן נמצא כאן היה קדושת כל ישראל ביחד, לכן שם השראת שכינה וכאמור, "עכ"ל.

ונמצינו למדים כי עיקר חפצו של הקב"ה הוא במידות הרצון וההשתוקקות לעבודתו ית"ש, ולייחד לבבנו לאהבה וליראה את שמו ית', וכבר אמר קרא תנה בני לבך לי (משלי כג, כו), כי הלב הוא בית מדור לשכינה באדם, והוא המקום אשר דרכו קרוב האדם אצל הקב"ה, כדאיתא בזוהר הק' (ז"ח רות צז: אמר רבי נחמיה בן הקנה לחכמים, בני), אין קרוב לפני המקום כלבו של האדם, וניחא קמיה יותר מכל קרבנות ועולות, וכתוב צור לבבי וחקקי אלקים לעולם (תהלים עג, כו), והיינו שהקב"ה נקרא חלקי וצורי על ידי לבבי.

« איך היה אפשר לנדב למלאכת המשכן גם כשלא השיג ידו?!! »

בא וראה עד כמה יקר בעיני השי"ת כשאדם רוצה ומשתוקק לעבדו ית"ש, והוא מסייע בידו למלאות תשוקת לבבו הטוב. כמו שכתב החתם סופר זי"ע (תורת משה בד"ה אשר ידבנו), וז"ל: "יראה, דרומז לנו, מי שידבנו לבו ולא ימצא די ידו, כגון הנשיאים שרצו בנדבת לבם ליתן אבני שהם ומילואים ולא מצאו די ידם, והמציא להם ע"י עננים בלקיטת מן, כפירש רש"י בפסוק, והנשיאים הביאו. והיינו דרמזו כאן 'איש אשר ידבנו לבו' ולא יכול ליתן, תקחו את תרומתי, כי אני אומין לו בנדבת לבו", עכ"ל.

כלומר, בפשטות מובא בכל מפרשי התורה, שהם נתעצלו מהביא נדבת המשכן, ואילו החתם סופר מחדש כאן, שאדרבה לגודל השתוקקותם הזמין להם הקב"ה מן השמים מה שלא היו יכולים להביא בכוחות עצמם.

מצינו בדברי הגה"ק הרמ"ע מפאנו זי"ע (בספרו עשרה מאמרות, חיקור דין פ"ב) על מה שמצינו בגמ' (ע"ז ג.) שהקב"ה יושב בכל יום ומשחק עם לוינתן שנאמר לוינתן זה יצרת לשחק בו (תהלים קד, כו), שהכוונה היא שהקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, ומשלם שכר טוב לאותם המתאווים לעשות רצונו, אעפ"י שלא נגמרה מלאכתם מחמת שלא היה בידם.

וזהו ענין סעודת לוינתן, מלשון לוייה, שהקב"ה מחבר ומצרף אותם המחשבות הטובות למעשים, והם מתעדנים באותם מצוות ובשכרם (כאילו עשאו בפועל), ובאותה שעה ישמח ישראל בעושי, וכל כך תגבר השמחה עד שהקב"ה עצמו עוז וחדוה לפניו, וזהו רמזו חז"ל, באומרם שהוא משחק עם לוינתן.

היסוד הנפלא הזה, דעיקר תלוי ברצון, מצינו כבר בדברי הרבינו יונה על המשנה באבות (ד, ב) "בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה כבחמורה ובורח מן העבירה, שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה". והרבינו יונה עומד על דיוק דברי המשנה, וכותב, כי משמע שיש ב' ענינים, הא' מצוה גוררת מצוה, והב' שכר מצוה מצוה.

וכתב, כי אכן הם שני מושגים וסגולות נפרדות, יש ענין של מצוה גוררת מצוה, שתוכנו הוא ענין טבעי, שהאדם קרוב יותר למצוה ולכן הוא

« מדוע צריכים להדגיש שיקחו תרומה ממי שנדבה רוחו?? »

כתוב בפרשה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה, ב). ויש לתמוה, וכי מאין יקחו אם לא מנדיבי לב, ומדוע הדגישה התורה מאת כל איש אשר ידבנו לבו. ודוחק לומר שהוא להורות שאין להוציא בדיינים, דהא במצות צדקה נמי אין מוצאין בדיינים, וגם אין כופין (עי' תוס' כתובות מט ע"ב ד"ה אכפיה), ומ"מ בצדקה לא נאמר דבעינן שיבא רק מאת כל איש אשר ידבנו לבו.

ובספר נחלת דוד כתב, לבאר, דהשכינה שורה במקום שיש בו נדבת הלב, ולכן זקוקים דוקא לנדבת הלב, כי תכלית המשכן הוא השראת השכינה, וז"ל: "לשון 'דיבור' אין במשמעותו ציווי, ובכל מקום שלא הוסיף אחר הדיבור תיבת 'לאמר' או 'ואמרת אליהם', ביקש שיעשה הדבר מרצונם. אף כאן, כיון שנדבת חובה לא היתה רצויה לפני הקב"ה, משום שלא תיצלח עבור בניית המשכן, אשר עיקר השראת השכינה בו באה מכח נדבת הלב שבו, לכך רק ביקש שמשא יסבב עמהם בדברים שיתנו הם מרצונם ומנדבת לבם", עכ"ד. וכדבריו כתב גם בספר דרש משה ובספר משנת רבי אהרן.

ומדברי רבותינו שנתנבאו בסגנון אחד, מבואר יסוד נפלא, שענין של נדבת הלב לא היה משום איזה מעלה גרידא, אלא מאחר וכל התכלית של המשכן היא השראת השכינה ולהשראת השכינה נדבת הלב הוא לעיכובא.

« מה הענין בבניית בית לה' בעצים ואבנים, כסף וזהב?? »

ונראה לבאר ביותר ביאור, בהקדם דברי הרה"ק הערבי נחל זי"ע, שמביא מדברי האלשיך הק' בזה"ל: "כי יש לתמוה בענין עשיית המקדש לשכון שם שכינתו ית"ש, הלא השמים ושמי השמים לא יכללוהו ומה בצע בבנות בית. אך ענין המכוון הוא, כל אחד מישראל נתן נדבתו באהבה רבה, ויראת שמים, ורצון לבו, ומדות אלה היראה ואהבה והרצון, הוא המובחר שבכל מדות האדם, וזהו כל הקדושה שבתוך איש הישראלי. וידוע כי בהיות אדם מקדש עצמו במדות אלה ממשיך בזה על עצמו השראת שכינה, כי השי"ת אוהב מדות אלה, כביכול מצמצם עצמו ושורה שם. אך אינו דומה קדושת איש אחד לקדושת צירוף אנשים רבים לענין המשכת השראת שכינה כנודע (אבות ג, ז).

"ולכן ציוה השי"ת שכל אחד מישראל יתן נדבתו, ונתנו כל אחד מהם באהבה רבה היותר אפשרית, ומנדבות האלה נבנה הבית, נמצא נצטרף שם קדושת כלל ישראל ביחד, ונמשך ממילא עי"ז בבית המקדש השראת שכינה באופן היותר נאות שראוי להמשיך לצירוף קדושת כלל ישראל", עכ"ל.

על פי זה מבאר בלשון הכתוב אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון (שיר השירים ג, ט), עמונדי עשה כסף רפידתו זהב מרפבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים (שיר השירים ג, י), שהכוונה היא בלשון תימה, וכלומר, שהפסוק מתמה ואומר, וכי אפריון עשה לו המלך שלמה (הרומז על הקב"ה, מלך שהשלום שלו) מעצי הלבנון ומעמודי כסף וזהב וארגמן, והרי מה בצע לו להקב"ה בעצים ובכסף ובזהב, אלא תוכו רצון אהבה מבנות

אלא הכוונה הוא על ענין של 'יגבה לבו בדרכי ה', שכיון שהם כ"כ רצו לעשות את רצון ה' בבניית המשכן, ונשאו אותם לבו לאמר למשה 'אנחנו יכולים לבנותו' עם אם לא היו להם ההכשרה המקצועית המתאימה.

ויסוד זה מובא גם במהרש"א, שמפרש מה שענה רבא לצדוקי שטען בפניו (שבת פט): 'עמא פזיזא דקדמיתו פומיכו לאודניכו, ברישא איבעיא לכו למשמע, אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו', ורבא ענה לעומתו 'אנן דסגינן בשלימותא וכו', ומפרש במהרש"א (שונה מדרכו של רש"י) שהכוונה היא, כי באמת ודאי יש חשש שיצוה עלינו מצוות שאין בכוחנו לעמוד בהם, ואפ"ה קיבלנו ואמרנו נעשה ונשמע, בלא לשאול ובלא לבדוק, כי אנן סגינן בשלימותא' כדרך העושים מאהבה, ולכן בטוחים היו שאפילו אם יצוה דברים קשים שאין בכוחם, מ"מ בכח האהבה ורצונם הטוב יוכלו לעשות ולהצליח ויזכו לעזר אלוקי, ויצליחו לקיים הכל'.

ונמצא לפי דברי המהרש"א שזה היה עיקר ענין נעשה ונשמע, שידעו את עוצם כח הרצון, ובכח זה היו בטוחים שיוכלו לעשות כל אשר יצוה אותם.

ויסוד זה נלמד גם מפרשת מנחות, שנאמר בה בפסוק וְנָפֵשׁ כִּי תִקְרֵיב (ויקרא ב, א), ופירש"י "לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה, אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקב"ה, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו, ע"כ.

והכוונה בזה היא, כי הקב"ה אינו צריך לקרבנות, ולכן אין אצלו מעלה בשור פר יותר ממנחת סולת, אלא אדרבה מעלה יש בו והוא יותר חשוב ואהוב לפני ה', כי העשיר מביא קרבן ואינו קשה עליו, וא"צ להתאמץ בזה, אבל העני, גם לה'מנחה' הוא צריך להתאמץ, ולכן מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. כי הרצון נקרא נפש, כמו שאנו רואין בפסוק אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֶת מְתֵי מִלְּפָנַי (בראשית כג, ח), ופירש"י 'נפשכם רצונכם'. ולכן קרבן מנחה שהוא קשה יותר, הרי הוא מגלה יותר את עומק הרצון, ולכן מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו היינו הקריב את רצונו, וזה אהוב וחביב עליו ית"ש ביותר.

ובזה יש לפרש טעם שתפילת הצהרים נקראת מנחה, והתוספות הקשו הלא גם בתמיד של שחר יש בו מנחה עם הקרבן, ולמה נקרא ע"ש קרבן המנחה, וע"פ הנ"ל יובן כי הנה ארז"ל (ברכות ו): "לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה", ובטור (סי' ר"ב) כתב וז"ל: "והטעם מפני שתפלת השחר זמנה ידוע בבוקר בקומו ממיטתו יתפלל מיד קודם שיהא טרוד בעסקיו, וכן של ערב בלילה זמנה ידוע בבואו לביתו והוא פנוי מעסקיו, אבל של מנחה שהיא באמצע היום בעוד שהוא טרוד בעסקיו, צריך לשום אותה אל ליבו ולפנות מכל עסקיו ולהתפלל אותה, ואם עשה כן שכרו הרבה מאוד". עכ"ל הטור.

וכוונתו לומר שכיון שזה יותר קשה להאדם מבין כל שאר התפלות, לכן הוא גם נענה יותר מהר בתפלת מנחה מבשאר התפלות.

והכלי יקר בפרשתן כתב, שמצינו ראייה ברורה לזה בפרשתינו, כי הנה האבות תיקנו כל ג' התפילות, ולא מצינו להדיא שהם נענה על אתר בתפילתם, אבל במנחה, שתיקן יצחק אבינו, אנו מוצאים שהוא נענה על אתר, כי יצחק יצא לשוח בשדה להתפלל על זיווגו, ומיד בא אליעזר ורבקה עמו, ומזה למדו חכמים שהאדם נענה יותר בתפלת המנחה.

אולם ענין זה הוא ענין כללי בכל חלקי התורה והעבודה ולא רק לענין התפלה, שכפי מה שהאדם טורח יותר, הוא חשוב יותר לפניו ית"ש, כי העיקר אצל הקב"ה הוא הרצון הפנימי, וכמה שהוא עובד את ה' גם במצב קשה, כך מראה יותר את זיכוך רצון הפנימי שלו, ולכן הוא מקובל ומרוצה יותר.

מוסיף והולך לעשות מצוות. ויש ענין נוסף שהוא ענין סגולי, והוא שכר מצוה מצוה.

ומוסיף ואומר, שבודאי אין הכוונה על שכר ממש, א', כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וב', כי לא יתכן ששכר המצוה הוא 'רק' מצוה, אלא שכרו מוכן לו לעולם הבא.

רק הכוונה היא, כי בעצם אין בכח האדם לעשות דבר, והכל תלוי בעזר אלוקי, והקב"ה נתן ביד האדם את הבחירה, ואחרי שבחר לו הדרך האחת, אם בוחר בטובה אזי הוא הולך וה' עמו, וכשעושה מצוה אחת היא מסייעת אותו לעשות מצוה אחרת.

וכן בהיפך ח"ו, אם בוחר את המות ואת הרע, אזי כשעושה עבירה אחת הקב"ה מתרחק ממנו ומניחו ומוסר אותו ביד טבעו הרע, וזהו שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, עכתו"ד.

ונמצינו למדים שהכל תלוי בבחירת האדם ורצונו, כי אם הוא רוצה לילך בדרך הטובה, ובוחר בטוב, אזי הבא ליטהר מסייעין אותו, וכל מעשיו הם בסיוע אלוקי לעלות בדרך העולה מעלה, וכל מצוה מוסיפה לו כח ואומץ להתחזק ולעלות, ושורש הכל הוא בבחירתו ורצונו הטוב.

ובזה נבין גם את מאמר הקב"ה לקין ויאמר ה' אֵל קַיִן לְמָה חָרָה לְךָ וְלִמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ. הֲלוֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת נְאֻם לֹא תֵיטִיב לְפָתַח חַטָּאת רִבְץ וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקָתוֹ וְאִתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ (בראשית ד, ו), ופירש"י "ואליך תשוקתו של חטאת, הוא יצר הרע, תמיד שוקק ומתאוה להכשילך, ואתה תמשל בו, אם תרצה לתגבר עליו", ע"כ.

והרי לנו שהכל תלוי ברצון, אם תרצה לתגבר עליו, כי באמת היצה"ר הוא מלאך, ואיך יוכל בשר ודם קרוץ מחומר להלחם ולנצח נגד מלאך אלוקים, ועל זה אמרו בגמ' (קידושין ל): יצרו של אדם מתחדש עליו ומתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, כי באמת אין בכח אנושי להתגבר על היצה"ר, ואין הנצחון אלא בכח אלוקי, וזה שאמר רש"י 'אם תרצה לתגבר עליו, ולכאורה הול"ל אם תילחם בו תנצחנו, אלא שרש"י הק' רצה ללמדני שהכל תלוי רק ברצון ובבחירתו הטוב של האדם, כי הנצחון אינו בכח האדם כלל אלא בכח הסיוע מלמעלה, אלא שאם האדם רוצה באמת, והוא עושה את כל שביכולתו, זוכה לעזר אלוקי, והקב"ה עוזרו ויכול לו.

« האם כלל ישראל למדו מקצועות הבניה וכדו' כדי לבנות את המשכן? »

ובאמת כח הרצון מצד עצמו הוא עצום ונורא, ומאויבי תחכמינו, ועלינו ללמוד מכח הרע, כי שכם בן חמור חשקה נפשו בדינה בת יעקב, ולגודל רצונו חשקו ותאוותו, הצליח לבלבל כל אנשי עירו, ולפתות את כולם למול ברית מילה, עד שכולם נעשו חולים וחלושים וכו', והכל כדי שהוא יוכל למלא תאוותו ותשוקתו, וא"כ מידה טובה מרובה, ברצון שהוא מצד הקדושה ודאי כוחו עצום וגדול, וחוף מזה זוכה גם לעזר אלוקי בכח בחירתו הטובה, וממילא ע"י הרצון דקדושה כוחו נורא ונפלא.

וכמו שראינו בבנין המשכן, שכלל ישראל היו אנשים שכל עסקם במצרים היה בחומר ולבנים ועבודת השדה וטיט, וכאן היה צריך לבנות משכן ולעשות מלאכת מחשבת באומנות נפלאה ועדינה של זהב וכסף ורקמה, ומעולם לא למדו חכמה זו, ולא היה מי שילמדם אומנות זו, ולא היה שייך בדרך הטבע כלל, ומי"מ באו לפני משה ואמרו אני אעשה כל אשר אדני דובר, אנו נעשה במלאכת כסף וזהב, ועפי"ז מפרש הרמב"ן את דיוק הפסוק שכ' וַיָּבֵאוּ כָּל אִישׁ אֶשְׁרֵי אֶשְׁרֵי לְבוֹ גֹּ' (שמות לה, כא), ולכאור' הו"ל למיכתב אשר נדבה לבו, כמ"ש תמיד בנדבת המשכן.